

Фросина ТАШЕВСКА-РЕМЕНСКИ

„
Umo t neka
t i bide voda~
”

Популизмот е необичен концепт. Дури и најповршен поглед на популизмот покажува дека тој излегува од рамките на обичното. Таков термин навлезе во американскиот вокабулар во 1892 година со формирањето на Популистичката партија, чија партиска платформа беше идејата национализација на земјата и на железниците од страна на државата.

Гордон Маршал вели дека "популизмот како термин најмногу се користи во марксистичките и неомарксистичките кругови во поширока и променета смисла за означување на политичко движење, кое настојува луѓето да ги мобилизира како индивидуи, а не како членови на одредени социо-економски групи, против државата за која се смета дека е или контролирана од страна на утврдени интереси или дека самата таа е премногу моќна".

Популизмот има многу атрибути на една идеологија, но не на сите. Во одреден временски период популизмот имал голем одек во светот, а постоел и период кога бил сосема неважен. Според Маршал, "популизмот е потентна сила во

земјите во развој" и се истакнува како главна појава во постсоветска Централна и Источна Европа. Во двата случаја врските со национализмот се значајни.

За различни групи луѓе популизмот се движи меѓу длабока смисла и фундаментална глупост. За да се катализира во политичка сила понекогаш се потпира на големи водачи, а понекогаш на широките народни маси. Кога се потпира на водачи, тогаш бара најобични поединци за да ги водат најобичните луѓе. На изглед револуционерен, популизмот црпи силна поддршка во кризните времиња. Тој се јавува епизодно, нудејќи потенцијал за радикална трансформација на политиката. Но, брзо се осипува. Кога е на врвот, популизмот непогрешливо формира структура и содржина на политиката. Секаде каде што постои репрезентативна политика, популизмот е сеприсутен како потенцијално движење или збир на идеи

**НА МАФИЈАТА Ќ
ЗАДАДОВМЕ ТЕЖОК УДАР.
ЈА ПУШТИВМЕ САМА ДА
СЕ СНАОЃА!**

минувајќи ја таа одбивност, популистите политички се ангажираат во моменти кога претстои криза. Начинот на кој популистите на крај стануваат политични, исто така, зборува за нивната амбивалентност. Многу често се зборува за злоупотреба на популизмот како идеологија заради доаѓање и одржување на власт на лидери кои ја користат популистичката реторика за да бидат прифатени и поддржани од граѓаните со низок општествено-економски статус, бидејќи својот легитимитет го добиле врз програма, која

МАКЕДОНСКИОТ ПОЛ КАКО ПСЕВДО

кои ќе ги привлечат веќе постојните движења. Накратко, појавата која набљудувачите и учесниците ја опишуваат како популистичка, сосема се разликува од оние движења кои создаваат партии, прават програми и политики и водат

треба да ги реши проблемите на обичниот народ. Популизмот сака да се поистовети со идеализираната верзија на својот народ и да го смести во опкружување кое на сличен начин е идеализирано.

"Карактеристично за популистите е јавно да зборуваат за она што обично се зборува со чашка пијалак".

Ив Мени

релативно стабилен и шаблонизиран политички живот. Популистичките движења имаа дифузен систем на вредности. Многу е тешко да се контролираат и да се организираат, им недостасува доследност, растот и опаѓањето на нивната активност се менуваат со неверојатна фреквенција.

Шест клучни теми кои се јавуваат во популизмот: 1) популисти како непријатели на репрезентативната политика; 2) популисти кои се поистоветуваат со идеализираната душа на заедницата; 3) популизам како идеологија на која ѝ недостасуваат суштински вредности; 4) популизам како нужна реакција на чувството на екстремна криза; 5) популизам како движење кое содржи фундаментални дилеми кои го лимитираат; и 6) популизам како камелеон кој ги придобива боите на своето опкружување.

Всушност, популизмот како збир на идеи кон политиката, особено репрезентативната, има амбивалентен став. Политиката е хаотична и искривена и вклучувањето во неа е можно само во екстремни околности. Во таа смисла, популизмот се обидува да го избегне вообичаеното политичко ангажирање. Над-

Пол Тагарт, еден од најпознатите аналитичари на популизмот, вели: "Популизмот стана инструмент на прогресивистите, реакционерите, демократите, автократите, левичарите и десничарите. Причината за неговата висока адаптивност е фактот дека е 'без душа': нему му недостасува врска со фундаменталните вредности". Додека идеологиите се базираат на вредности, популизмот ги користи идеологиите како привремено средство за доаѓање и/или за одржување на власт.

Во изборната кампања Џорџ Буш го користеше моралниот популизам (вера, семејство, добро и лошо), додека неговиот противник Кери посегна по економскиот популизам (социјална правда, даноци за богатите, здравје и образование за сите). Се покажа дека Буш беше поуспешен, бидејќи не се грабаше за првото дете кое ќе му излезе во пресрет, да го прегрне и да го бакне пред камерите за да се долови ефект на добар семеен човек.

Во едно интервју францускиот политиколог Ив Мени кажал дека на проучување на популизмот го навела "интелектуалната фрустрација" од која се чини

**ЗА ОВОЈ СИСТЕМ
МИСЛАМ СЕ НАЈДОБРО.
НИКОГАШ НЕ СУМ САКАЛ
ДА СЕ ПРАВАМ ПАМЕТЕН!**

страдаат голем број луѓе склони кон размислување. Според него, "популизмот е идеологија на масата која се заканува да ја замени највредната социјална конструкција-демократијата".

Маргарет Канован разликува седум типови популизам: радикализам на закупците, селански движења, аграрен популизам, популистичка диктатура, популистичка демократија, реакционерен популизам и политички популизам. Скицирајќи ги седумте типа Канован тврди дека не може да се најде јадрото на

популизмот, туку дека може да се препознаат бројни различни популистички синдроми. Единствена заедничка тема за седумте типа е "упатување апели до народот и недоверба кон елитите".

Доколку се излезе од бројните научни типологии и дефинирања на популизмот ќе се дојде до најчестото политичко разбирање на овој поим, а тоа е дека тој се разбира како "политичка ориентација која настојува да привлече внимание и поддршка на што поголем број население. Со популизмот најчесто се ветуваат нереални бенефиции на социјално загрозените групи, а не толку реални економски и социјални интереси и развојни програми".

Елементите на популарниот политички популизам со кои секојдневно се соочуваме се елементи на популизам како псевдо-идеологија, целно поставена и маркетиншки обоена. Желбите и фрус-

трациите на обичните луѓе популистите ги користат како основа за спектакуларизам, за политички маркетинг и за пропаганда како сигурни елементи за висок политички рејтинг врз нејасна основа и неизвесна иднина. Ваков популизам е повеќе од опасен, бидејќи претендира неговиот лидер да ја поседува целата власт, со впечаток дека само тој е способен да ги реши сите проблеми на граѓаните. Карактеристично за овој популизам е беспопштено и вулгарно напаѓање на опонентите, создавајќи ги на тој начин контурите на својата псевдо-идеологија. Тој систем на негативен маркетинг, истакнувајќи ги недостатоците на туѓиот производ, а не квалитетот на својот, води кон постепена општествена деградација. Ив Мени вели дека "карактеристично за популистите е јавно да зборуваат за она што обично се зборува со чашка пијалак". Кај популистите на кои целна група им се ниските слоеви на граѓани, јазикот на гласноговорниците посегнува по јавно искажани вулгарности, лични подметнувања и професионални дисквалификации. На тој начин се создава плодна почва за пополнување на дистанцата, која граѓаните ја чувствуваат во однос на елитите. Недовербата и презирот кон елитите и неистомислениците се изразува во настојувањето популистите да ги разбијат со пропагандна реторика за

"Популизмот како термин најмногу се користи во марксистичките и неомарксистичките кругови во поширока и променета смисла за означување на политичко движење, кое настојува луѓето да ги мобилизира како индивидуи, а не како членови на одредени социо-економски групи, против државата за која се смета дека е или контролирана од страна на утврдени интереси или дека самата таа е премногу моќна".

Гордон Маршал

декларативна борба против општествените зла и оние кои краделе или крадат од народот. Во таа смисла на удар прво е судството, бидејќи неговата функција е да го ограничи самоволието на власта или, пак, низ призмата на псевдо-популизмот да им суди на селективно избрани крадци и криминалци. Следни на удар се средствата за јавно информирање кои треба да го величат лидерот и да тврдат како нема подобар од него и од неговата гарнитура, создавајќи идеализирана слика за неговата политика, која работи за доброто на народот, а всушност народните желби и фрустрации ги користи како аргументи за легитимирање на својот псевдо-популизам.